

Dan Turéll

KRONIKKEN

Mælke- drengs morgener

Dan Turéll — forfatter til bogsæsonens store meget omtalte digtsamling 'Karma Cowboy' — fortæller i kronikken om de fire år, han var mælkedreng om morgenen inden skoletid. Og mødte Jens August Schade og Henry Miller ude i Gentofte. Side 9.

POLITIKENS KRONIK 16. FEBRUAR 1975

Mælkebands- morgener

Af DAN TURÉLL

Forfatteren Dan Turéll, alias 'Onkel Danny' — sidste bog digtsamlingen 'Karma Cowboy' — fortæller om sit første job som 'morgensvajer' i sin skoletid.

ENGANG VAR jeg mælke-
mand og bragte mælk ud om
morgenen, og det gjorde jeg
fandeme i fire år — det læng-
ste tidsrum, jeg nogen sinde
har haft et job. I fire år var
jeg seks dage om ugen oppe kl.
4:00; selv om det tit var svært
eller noget nær umuligt —
efter en livlig aften i Little
Richard-tiden, ikke. Men man
lærer det, som så meget andet:
Jeg skulle sgu være der, ellers
gik det helt galt i mejeriet, for
der var sateme ikke andre til
at klare det, vel, og så blev
alting forsinket, og hele kvar-
terets mælkeforsyning stod på
spil, og hvem kunne så vide
hvor mange små uskyldige
børn der ville dø af vitamin-

mangel eller underernæring?

Så jeg var oppe hver eneste
morgen kl. 4:00 i fire år og
køre rundt på en Long John
og stille mælkeflasker uden
for døre og tage tomme flasker
med ned. For det var dengang,
kære børn, man endnu brugte
flasker til mælk — ja, faktisk
allerede dengang da man
brugte hvide flasker, før man
gik over til de buttede brune.
De satans brune flasker, som
blev alle mælkebands svorne
fjende og daglige fortrydelse
og ærgrelse, fordi man ikke
kunne have dem mellem selv
de mest udspilede fingre, så-
dan som man kan med bajere,
og som man kunne med de
hvide flasker. Så efter de

brune flasker var indført blev
det betydelig vanskeligere at
slæbe mælk op i en trappeop-
gang med mange kunder, og
man blev nødt til at indføre et
nyt led i udbringningen: ta-
sker, sækkeagtige poser, til at
ha de flasker i, man ellers
bare havde taget fra ladet i
hånden. Ikke at det betød al-
verden, måske ti minutters
forsinkelse om dagen, alt i alt
— men alligevel, set med en
mælkebands øjne: et klart
tilbageskridt.

Men hold kæft, mand, hvor
var det somme tider koldt de
morgener. Hvor kunne det
være isnende kl. 4:30, når veje-
ne endnu var spærret af sne,
og man måtte trække cyklen

eller knallerten halvdelen af
vejen hen til mejeriet, og alle
flaskerne var isnende frosne —
og man ruten igennem skulle
sparke sig vej frem til hver
eneste dør. Og hold kæft hvor
var det somme tider skønt,
helt afsindigt skønt, at være
oppe på samme tidspunkt midt
om sommeren og køre rundt
med mælk og læsse af og glide
igennem den varme luft og
fløjte om kap med de kvikke-
ste fugle, mens man øvede sig
i nye måder at holde flere
flasker i hænderne på — må-
der, der undertiden slog fejl,
så man bandende måtte tilbage
til mejeriet efter gulvklud og
kost og fejespand og spille
fem eller måske ti kostbare
minutter. For man skulle jo i
skole bagefter, og nå hjem
inden da ...

OG HVER MORGEN, sommer
eller vinter, mødte man de
samme mennesker — altid de
samme der var ude i samme
tidsrum som én selv, på de der
stille veje i Gentoft. Postbu-
det, den konkurrerende mæl-
kemand, avisbudet, vægteren,
og de tre faste gadefejere: den
høje tynde, den rødhårede, og
den lille mørke tætte fatter
Rasch hjemme fra Mosegårds-
vej, sjakkets formand, som
altid hilste mejeriets bude med
et stort grin — altid et stort
grin, dér tidligt om morgenen,
og et opmuntrende tilråb, hvad
enten det så regnede eller
sneede. Og så selvfølgelig ba-

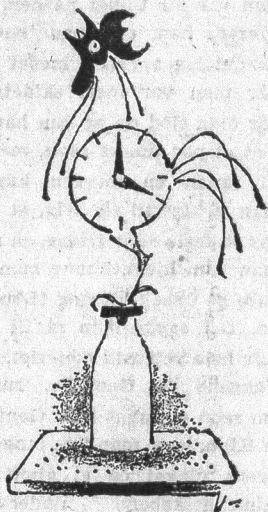
geren, der jo var oppe og i gang med de første læs rundstykker.

Man hilste på de folk et sted i deres turnus, som man selv passerede dem et sted i sin turnus, og hvis man ikke mødte dem på lige det hjørne, lige over for det hus, så vidste man, at enten var de eller man selv for hurtige eller for langsomme den dag, forud eller bagud for den normale tidsplan — og så måtte man huske at se efter et ur.

Og man iagttog, mere og mere bevidst, sine kunder. Man kunne se, hvor forskellige folk var, hvor forskelligt de kørte deres trips. Man kunne ane noget om folks forhold til ting ud fra den måde, de behandlede deres mælkeflasker på. Nogle stillede f.eks. ikke de tomme mælkeflasker ud længe, og pludselig en dag kom de så tilsyneladende i tanker om det, eller væltede måske over dyngen af mælkeflasker i køkkenet, og så stillede de dem alle sammen op i lange batterier uden for døren, og kunne så endda blive sure og klage hvis man ikke tog hele koret med samme dag — hvad man jo ikke behøvede at have tomme kasser nok med til. Andre, derimod, stillede dag for dag deres faste flaske eller flasker, 'det faste', på præcis samme sted uden for døren, og glemte det *aldrig*.

Nogle stillede bare flaskerne som de var — somme tider

knaldede eller skårede, somme tider med sur gammel klumpet mælk i — stillede dem bare udenfor, som om *dem* havde de da virkelig intet at gøre med... Mens andre skyllede dem omhyggeligt, skyllede dem og tørrede dem af. Og nogle satte sedler i flaskerne

Tegning af Arne Ungermann.

om enten at få lidt mindre mælk i dag — hvad der var O.K. — eller lidt mere — hvad der ikke var O.K., slet ikke, for så havde man jo ikke nok med og måtte tilbage igen til mejeriet og spilde tid på det, når man ellers var færdig.

Man kunne så nogenlunde se af bestillingen, se på 'det faste', hvor mange der var i en familie. Man kunne se den lille enlige ældre dame i den dag-

lige bestilling på f.eks. 1/4 liter sød og 1/10 fløde 1 (til kaffen), man kunne se det enlige ægtepar i den daglige liter sød og kvarte fløde, en typisk gennemsnitsbestilling for en husstand i Gentofte — og man kunne se familien med flere skolebørn i den anderledes kraftige ordre på 3 stive liter sødmælk daglig og hver anden dag en ekstra liter fløde eller kærnemælk. Man kunne dag for dag følge, hvor regelmæssigt de drak deres mælk, når man sådan fik skudt sig ind på dem, og man var — som i kriminalromanerne — den første der vidste det, hvis de ikke havde været nogen hjemme et par dage. Og man kunne kombinere det man fandt ud af, eller det som man syntes virkede sandsynligst, med det som dørskiltet og bagerens pose så kunne føje til. Meget mælk, mange munde. Mange kryddere, mange kroppe... Meget simple regnestykker.

HEN IMOD jul fik man hilser med 'Glædelig Jul' fra nogle af kunderne, og femmire indsvøbt i kuverter fra andre, en 3-4 stykker, og hvert år de samme. Og de samme 3-4 stykker, som man så osse lægge til bagerens bud — som man godt vidste ville have hugget dem begge to hvis *han* var kommet først den dag, og det var *han* måske et andet sted, så *man* måtte hellere nappe dem her.

Og hen imod sommeren blev ruten og arbejdet lettere, og alt tyndede ud fordi der bare var så mange der rejste på ferie. Og pludselig havde man så kun det halve arbejde af hvad man plejede, og samme løn. Og gratis sol.

Og sådan kørte jeg altså i fire år og var morgensvajer og mælkeemand i Gentofte, og der skete egentlig aldrig noget. Jo, en gang imellem blev jeg bidt af en sindssyg hund på ruten — en hund, hvis ejer fanatisk hævdede, at 'den bare ville lege', og det blev han så ved med at hævde, mens den stod og flænsede i mine ben med sine lange, sylspidse ulvetænder. Den bed lige ind i låret, og det kan sgu godt være den kun ville lege, men det gjorde fa'ens ondt, og jeg var ikke helt oppe på den leg. (Lissom en anden kører der engang ville bide mig, nogle år senere, mens jeg var postbud, og biddet gjorde så infamt ondt, at jeg uden at tænke over noget som helst, i sindssygt raseri, gav dyret et solidt motorcykelstøvespark lige under kæben, hvor man kunne komme til — og så virkelig kunne høre nogle tænder rasle løs, og pludselig blev klar over hvor åndssvagt det var at stå dér og smadre dyrets tænder, og skamfuldt skyndte mig væk, videre med de næste breve...) — Så vidt gik det ikke med den hund. Den bed bare, det gjorde ondt, og det var det — jeg klagede ikke engang til

ejeren. Vi folk fra Vangede klager ikke, vi er vant til at blive klaget over.

En morgen troede jeg, jeg havde fundet en død mand på kvarterets offentlige toilet, på Fiskebakken (hvor ungerne altid overmalede k'et på gadeskiltet). Der lå en mand der på stengulvet på herretoiletet, endnu osende af sprit, og jeg kunne ikke høre noget åndedræt eller pulsslag, og det så ud som om han var faldet om og havde slået hovedet mod stenvæggen. Og mens jeg pis-sede kikkede jeg på ham og tænkte på, om jeg skulle hugge hans tegnebog eller i hvert fald se efter om han havde en. Men det endte med, at jeg bare ringede til mejeriet og sagde det, og da mejerimanden kom og vi tog derned igen var manden bare væk ... Så der må nok have været pulsslag alligevel, og det var heldigt nok jeg ikke havde prøvet at rulle ham.

Og en anden morgen var der brand i gaden, og det var en mørk kold vintermorgen. Pludselig flakkede et ildskær op og lyste mærkeligt gennem asfalt-sjappet en halv snes huse hen ad gaden, og meget langsomt, som i en film, blev der tændt lys i ét vindue (mens jeg var inde i en opgang og så det ud ad trappevinduet), og så i et andet, og så i et tredje — til brandsprøjterne et par opgange længere henne ad

ruten var på vej hen til hvad der viste sig at være en garage fuld af benzin og petroleum, og en sandsynligvis ubekymret forbipasserende på vej hjem fra nattens udflugter med en lige lovlig løbsk tændstik.

MEN NEJ, ellers skete der ikke de store ting på det job. En gang imellem var en af os syg, eller før fuld til at møde op, og så delte vi andre hans tur. En gang imellem punkterede vi undervejs på Long John'erne, og så slæbte vi os igennem og stillede cyklen hos cykelsmeden i baggården om hjørnet og hængte en seddel på hans dør til bagindgangen til butikken, og så ordnede han den når han kom og stillede den tilbage samme sted. En gang imellem var mælkevognen forsinket, og så stod vi dér og ventede og gloede ned ad gaden og røg cigaretter og slog kuskeslag for at holde varmen og så hele den ubønhørlige kædereaktion for os: *deres*, mejeriets, forsinkelse, som ville blive *vores*, budenes forsinkelse — og den videre forlængelse, folk der ville være sure på hele vores rute, sure over ikke at få mælken til morgenmadstid eller før de skulle på arbejde, folk som ville skælde os ud og dermed sinke os yderligere, som om det var *vores skyld*, som om det ikke osse gik ud over os, der jo risikerede at komme for

sent i skole, eller rettere (for dét var jo fedt nok) risikerede at komme lige netop så satans tidligt-sent af sted, så vi lige kunne nå i skole — men uden morgenmad.

Og når man kom for sent, sagde mejerimanden altid, at man 'nok ikke kunne komme ud af fiseposen, hvad', og hvis man var for tidligt på den, så spurgte han, om man 'havde vandet lagener'. Og meget tit når man var mest skidetræ når man stod op og kun havde fået et par timers søvn, meget tit sådan en morgen kunne man så sige til sig selv, at det var jo ferie eller fridag, så når man kom hjem, kunne man jo bare gå i seng igen og få sovet ud. Det sagde man så til sig selv hele vejen til mejeriet, fra Vangede til Gentofte, rundt om søen og langs med Gentofte Kino, hvor man lige fangede ugens plakat og et glimt af udhængsskabene undervejs (det var altid Ebbe Langberg og Ghita Nørby de år), og det hjalp én godt i gang. Og når man så var færdig med turen og var kommet hjem, så gik man jo aldrig i seng alligevel — så *var* man jo oppe og i gang, ikke.

Og somme tider var det mejerimanden selv der ikke kom op til tiden, og somme tider et af budene, men det gjorde ingen forskel — det var altid helt cool, for alle vidste det sker for alle. Ligemeget hvor omhyggelig man er med at

stille ure og ordne vækninger — en eller anden dag sker det for enhver, at man bare sover over sig. Og når de andre så har opdaget det og vækket én eller har vækket andre, der har vækket én — så er det bare op og i gang, op og stå, og man opdager man *kan* sin rute uden at se ud af øjnene. Man opdager, hvordan man bare tar de rigtige flasker, helt automatisk, og stiller dem ved de rigtige døre. Man kører det hele på ryggraden.

Det er dét, der er det fine ved den slags arbejde (i hvert fald som bijob), og det var osse nok derfor det gik i fire år. Og så selvfølgelig osse, fordi vi altid kunne få forskud på lønnen, en uge eller to 'hvis det kneb', hvad det ustandselig gjorde — så vi som regel var en måned forud med betalingsgen, og altså var stabil og sikker arbejdskraft og nødt til at være det. Jeg tror nok, jeg efter fire års ansættelse havde fået visse særrettigheder og måske var mine seks til syv uger foran med lønnen (hvad der heller ikke siden er lykkedes mig nogen andre steder), men da var jeg osse mejeriets sjakbejs, ankermand med fire års arbejde på bagen. Et halvt år var det normale for drenge eller 'unge mænd' i den branche, og jeg havde set dem komme og gå: Kragh, Poul Martin, Sorte Ronald, 'Smækker', den rødhårede Carlo, Finske Fritz ...

Og mejerimanden var så skide flink og altid fuld af gode historier om folk i kvarteret og om den daværende Radio Mercur, som lå i en villa lige om hjørnet, og som om morgenen optog shows i Gentoftte Kino, shows med reklame-indslag som vi fik fri-billet til de dage vi kunne. Og på grund af Radio Mercur har jeg engang set Henry Miller, som skulle interviewes dér, og Henry Miller gik op ad Gentofttegade mens jeg stod og læssede tomme mælkeflasker af, og Henry Miller købte en bajer i vores mejeri og tog på sin sekretær midt i mejeriet, og de grinede og gik op til Radio Mercur. Henry Miller på Gentofttegade... Henry Miller, hvis sjofle steder i Sexus vi læste op for hinanden i fri-kvartererne på skolen i Vangede, fnisende og hidsede ... Henry Miller, som Vangedes alvorlige, gråhårede bibliotekar havde låst inde i 'magasin', så man var nødt til at spørge efter ham — og sige det var til éns far ... Henry Miller på Gentofttegade ...

Og ud på morgenen mødte jeg somme tider Jens August Schade, som vist havde en veninde dér omkring, og så ham gå tavse ture rundt om Gentoftte Sø i det tidlige morgengry, og Schade hilste aldrig på mælkeemanden, men så ham bare flygtigt ind i øjnene, altid med et medsamsvorent tidlig morgen-smil. Og det var

en mærkelig fornemmelse f.eks. at have set ham i Minefeltet en aften, dengang, og så møde ham dér langs søen morgenen efter ...

Som sagt: mejerimanden var så skide flink, alting var så rart i det lille mejeri, og det var en fin måde at score en 50'er om ugen på, når man var 12-13-14-15 år lige dér omkring 1960 og virkelig havde brug for at score en 50'er om ugen, fordi man ellers ingen løn-mepenge fik, for det var der bare ikke råd til, med fem børn og dén husleje ... Det var et fint job, det betalte mine cigaretter, mine første ture i byen, mine tidligste — og for længst forsvundne — gram-mofonplader, mine første muligheder for at invitere piger i biografen ... Det var et fint job, men det måtte slutte, da jeg blev smidt ud fra skolen og skulle skifte til en anden, og havde så lang vej til den nye skole, at mælkeudbringningen ikke længere kunne nås. Jeg var ved at græde den sidste dag — jeg havde været dér fire år, jeg var ikke gammel, og stedet og miljøet sagde mig mere end nogen skole havde gjort. Det var en sorgens dag, da jeg for sidste gang stillede Long John'en i garagen og langsomt, uendeligt langsomt, som for at trække pinen ud, bar kasserne med de tomme flasker uendeligt omhyggeligt og forsigtigt ind i butikken og for sidste gang stillede dem,

med fuldkommen præcision, oven på hinanden ...

JA, DET var en sorgens dag. Mejerimanden sagde farvel og blev virkelig fugtig i øjnene og glemte at snakke om 'fiseposen', og hans kone stod specielt tidligt op den dag bare for at komme og sige farvel, og deres søn og deres gravide datter og hendes ven som boede på loftet oven over den lille butik, de stod alle sammen op og kom ned for at sige farvel. Og mejerimanden forærede mig en 100-lap på falderebet, og de næste måneder kikkede jeg en gang imellem forbi og snakkede lidt om løst og fast, men det var alligevel aldrig det samme som at have noget at gøre der, så det holdt efterhånden op af sig selv. Og jeg har senere konstateret, at det gælder de fleste arbejdspladser man har haft.

Og dagen efter og de kommende dage så postbudet og avismanden og vægteren og gadefejerne så en anden én komme på min Long John med mælkekasserne svingende på ladet (det er en videnskab at stable mælkekasser på en Long John, mine damer og herrer, en overset videnskab) og tage fra og løbe op i opgangene, de første dage med betydelig forsinkelse, indtil han virkelig kendte sin rute og kunne pakke og tilrette-lægge den effektivt. Indtil

han ikke behøvede se på huskesedlerne mere, og vidste hvilke lofter han kunne krydse hen over fra opgang til opgang, eller hvilke baghaver han kunne gå igennem for at slippe for en nabovillas lange fliseindgang, eller hvor der var frugt der var værd at hugge ... al denne nyttige viden, jeg nu forgæves sad inde med.

Kunderne opdagede sikkert aldrig, der var kommet en anden mælkeemand end ham der havde transporteret deres flasker de sidste fire år. (Gad vide, om kunderne nogen sinde tænker på mælkeemanden ...)

Og det lille mejeri blev nedlagt et par år efter. Huset blev solgt, og mejeriet revet ned, og dér hvor det lå blev der bygget en betonklods som nu er et Oceka supermarked.

Men jeg vågner stadig væk op nu og da, den dag i dag, femten år senere, og blir, halvt drømmende, klar over jeg er bange for, jeg er kommet for sent op, og at mælkekasserne står og venter, mens kunderne — alle de kunder, hvis navne, husnumre, etager og daglige mælkeforbrug stadig står indridset i min underbevidsthed — mens kunderne render og ringer og klager og der er panik under opsejling i det lille mejeri på Gentofttegade, hvor Henry Miller engang i min skoletid kom forbi og købte en bajer ...

DAN TURÉLL